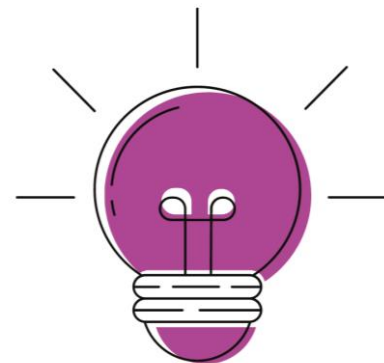

Anna Mitura

Wolontariat szkolny w dobie pandemii w pytaniach i odpowiedziach

Rok szkolny 2020/21 od początku przebiega w cieniu pandemii. To trudny czas dla większości uczniów, nauczycieli i rodziców. Mimo upływu czasu, ilość pytań i wątpliwości nie maleje - nie wiemy, jak długo potrwa epidemia i kiedy wreszcie szkoły wrócą do normalnego funkcjonowania. Jak w tym wszystkim radzą sobie szkolne koła wolontariatu? W jaki sposób restrykcje wpływają na ich działania? Czy jest dla nich szansa na rozwój w dobie pandemii? Na te i inne pytania staramy się odpowiedzieć poniżej.

1. Jakimi restrykcjami związanymi z pandemią objęty został wolontariat szkolny?

Wolontariat szkolny nie został objęty żadnymi dodatkowymi obostrzeniami ponad te, które obowiązują w szkołach. W sytuacji gdy nauka przebiega w trybie zdalnym, spotkania wolontariuszy również muszą odbywać się zdalnie, natomiast dokumenty, które były wcześniej zbierane w formie papierowej, mogą teraz przyjąć formę dokumentów elektronicznych (np. zgoda na udział w szkolnym wolontariacie, zgoda na publikację wizerunku).

W niektórych szkołach, z obawy o nadmierne przeciążenie uczniów nauką zdalną, dyrekcje zawiesiły działanie szkolnych kół wolontariatu. Jednak to niekoniecznie dobry pomysł. Z naszych obserwacji wynika, że odpowiednio dobrana aktywność wolontariacka pomaga uczniom przetrwać trudny czas izolacji. Ponadto przymus odnalezienia się w nowej sytuacji może wspierać rozwój kreatywności, a także wielu innych kompetencji u uczniów i uczennic. Dlatego ze swojej strony rekomendujemy, aby szukać rozwiązań, które umożliwią ciągłość działania szkolnych kół wolontariatu pomimo pandemii.

Dokumenty regulujące kwestie wolontariatu pozostały bez zmian, najważniejszym z nich wciąż jest Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 873 ze zm.). Definiuje ona m.in., czym jest wolontariat, kto może być wolontariuszem oraz kto może go organizować. Szkoła wskazana jest w ustawie jako jeden z podmiotów, który może organizować wolontariat.

Ponadto o wolontariacie mówią podstawowe ogólne dokumenty oświatowe. Są to:

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2016, poz. 59)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 marca 2017 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół i placówek (Dz.U. z 2017 r., poz. 610)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla szkoły branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017, poz. 356)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 r., poz. 467)

Warto pamiętać, że zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej ustawodawca wprost wskazuje wolontariat jako jedno z zadań wychowawczych i edukacyjnych szkoły na poziomie celów ogólnych kształcenia (w Załączniku nr 1):

Zadaniem szkoły jest:

- rozwijanie postaw obywatelskich i społecznych uczniów, w duchu akceptacji i szacunku do drugiego człowieka;
- tworzenie warunków do rozwijania komunikacji i współpracy w grupie (w tym w środowiskach wirtualnych);
- przygotowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat;
- rozwijanie u uczniów kreatywności i przedsiębiorczości poprzez udział w projektach zespołowych lub indywidualnych oraz stosowanie innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych i metodycznych.

2. Jakiego rodzaju działania mogą podejmować wolontariusze w sytuacji pandemii?

Niezależnie od pandemii rekomendujemy, aby przed podjęciem jakichkolwiek działań wolontariackich przeprowadzić diagnozę sytuacji. Najlepiej zacząć od zebrania jak największej liczby informacji o samych wolontariuszach, ich talentach i zainteresowaniach. Następnie należy spróbować poznać problemy i potrzeby środowiska szkolnego i pozaszkolnego (np. mieszkańców okolic szkoły, lokalnych fundacji itp.). Działania koła wolontariatu zawsze powinny być dostosowane do potrzeb odbiorców oraz możliwości samych wolontariuszy. Idealna jest sytuacja, gdy podejmowane działania dają uczniom i uczennicom szansę rozwoju własnych zainteresowań i zwiększają ich kompetencje.

Poniżej prezentujemy listę inspiracji na działania wolontariackie:

- nagrywanie audiobooków dla małych dzieci lub seniorów, którym trudno jest czytać (warto wcześniej ustalić ze świetlicą szkolną czy domem seniora czy i jakie nagrania im się przydadzą);
- zorganizowanie kiermaszu on-line na wybrany cel (wylicytowane kwoty mogą być wpłacane bezpośrednio na konto wskazanej fundacji, aby uniknąć rozliczeń finansowych, a fanty przekazywane na podstawie potwierdzenia przelewu);
- koordynowanie korepetycji między uczniami, wsparcie osób, które mają trudności w nauce on-line;
- organizowanie mini-spacerów wzmacniających dla uczniów i uczennic, którzy źle znoszą izolację (np. w parach);
- zaopiekowanie się szkolnym/publicznym ogrodem (wolontariat na powietrzu);
- zorganizowanie akcji wieszania budek lęgowych/domków dla owadów (promocja akcji, potem wykonanie każdy we własnym zakresie, a na koniec publikacja zdjęć i mapki miejsc, gdzie umieszczone zostały budki/domki);
- stworzenie plakatów z pozytywnym przesłaniem i umieszczenie ich w swoich oknach/na balkonach lub analogicznie stworzenie ulotek/pocztówek i wrzucenie ich sąsiadom do skrzynek na listy.

Ponadto dobrym rozwiązaniem może być włączenie się w akcje innych organizacji lub zachęcanie wolontariuszy do samokształcenia w ramach szkoleń organizowanych dla wolontariuszy - bogatą ofertę w ramach obydwu wymienionych możliwości znaleźć można na stronie:

www.ochotnicy.waw.pl

3. Jak skutecznie współpracować z wolontariuszami w trybie zdalnym?

Najlepiej, aby praca z kołem wolontariatu była zbliżona do tej sprzed pandemii. Warto wyznaczyć stałe dni i godziny spotkań (np. za pomocą ankiety doodle), prowadzić notatki ze spotkań (polecamy bezpłatną i bardzo prostą w obsłudze tablicę on-line: www.jamboard.com), a także utworzyć grupę np. mailową lub inną do bieżącej komunikacji z wolontariuszami. Zachęcamy, aby rozmawiać z uczniami i uczennicami o ich potrzebach oraz motywacji do udziału w wolontariacie i w miarę możliwości uwzględnienie tych potrzeb w działaniach.

Aby szkolny wolontariat sprzyjał rozwojowi wolontariuszy, proponujemy stosowanie się do kryteriów jakości, opracowanych przez Centrum Edukacji Obywatelskiej na podstawie wieloletnich doświadczeń. Zastanówcie się (możecie to zrobić wspólnie z uczniami i uczennicami) czy wolontariat w Waszej szkole:

- 1) jest formalnie uporządkowany,
- 2) działa aktywnie i łączy wiele osób,
- 3) jest oparty na współpracy wewnątrzszkolnej,
- 4) jest widoczny i doceniany,
- 5) jest różnorodny,
- 6) jest oparty na inicjatywie i partycypacji młodzieży,
- 7) rozwija kompetencje i umiejętność autorefleksji,
- 8) działa lokalnie,
- 9) jest przestrzenią budowania relacji,
- 10) działa etycznie i skutecznie.

Które z powyższych kryteriów już realizujecie w Waszej szkole?

Które chcielibyście zrealizować w nadchodzącym semestrze?

Szczegółowe opisy ww kryteriów wraz z dobrymi praktykami można znaleźć pod linkiem:

https://ochotnicy.waw.pl/images/aktualnosci/CEO/10-Kryteriow_Malgorzata-Leszko_2019.pdf

Polecamy także inne materiały dotyczące rozwoju wolontariatu w szkołach:

1. Publikacja "Kto na ochotnika?", plakaty oraz karty pracy do pracy z wolontariuszami:

<https://ochotnicy.waw.pl/baza/122-rozwijanie-wolontariatu-w-szkole-publicacja-oraz-materialy-pomocnicze-dla-uczniow-i-nauczycieli>

2. Gra do oceny kompetencji nabywanych przez udział w wolontariacie:

<https://ochotnicy.waw.pl/aktualnosci/467-gra-do-oceny-kompetencji-nabywanych-przez-udzial-w-wolontariacie>

Zachęcamy również do obejrzenia nagrań dotyczących rozwoju szkolnego wolontariatu na CEO-owym kanale YouTube:

1. Animacja: "Wolontariat szkolny - krok po kroku":

https://www.youtube.com/watch?v=nB58O_3J23o

2. Webinarium: "Wolontariat a kompetencje kluczowe - co, dlaczego, jak?"

<https://www.youtube.com/watch?v=IUZJR5JxrmQ>

Ponadto zachęcamy do skorzystania z doradztwa indywidualnego poprzez skrzynkę mailową: wolontariat@ceo.org.pl. Proponujemy także możliwość umówienia się na spotkanie on-line z ekspertem od konkretnego tematu związanego z wolontariatem. Zapraszamy do kontaktu!

Materiał powstał w ramach Programu rozwoju wolontariatu w szkołach, który jest finansowany przez m.st. Warszawa w ramach projektu "Ochotnicy warszawscy". Bezpośrednim realizatorem programu jest Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Kwiecień 2021